

MATERIALI

Tekstilne materiale srečujemo pri čiščenju objektov kot talne obloge, stenske obloge, tepihi, sedeži in fotelji. Vsako čiščenje pa je povezano z osnovnim poznavanjem materiala.

Tekstilna vlakna delimo na naravna vlakna in umetna – kemična vlakna.

Naravna vlakna so lahko rastlinskega, živalskega in rudninskega izvora.

Umetna – kemična vlakna pa delimo na naravna polimerna vlakna, sintetična polimerna in anorganska vlakna.

Naravna vlakna - rastlinskega izvora

Najbolj pogosto pri čiščenju srečujemo: bombaž, lan, konoplja, juta, sisal, kokos.

Vsa ta vlakna so gorljiva. Goriyo hitro z rumenkastim plamenom, dajejo vonj po zažganem papirju. Ostanek je puhast, sivkast pepel. So hidrofilna in higroskopična. Obstojna so proti hladnim organskim in razredčenim anorganskim kislinam. Poškodujejo jih vroče koncentrirane anorganske kisline. Odporne so proti močnim detergentom, milom in kemičnim čistilom. Odporne so prosti belilnim sredstvom. Ne poškodujejo jih alkalije.

- **BOMBAŽ:** najbolj vsestransko uporabljen. Najpogosteje ga srečujemo v mešanicah z drugimi vlakni, kot dekorativno blago – stenske obloge, sedežne garniture.
- **LAN:** uporablja se kot osnova za tople pode, preproge.
- **KONOPLJA:** uporablja se za osnovo preprog, za vrvaste preproge, grobe tekače
- **JUTA:** tkanina za opremo stanovanj, stenske obloge, tapete, vrvaste preproge, za osnovo preprog
- **SISAL:** za izdelavo vrvastih preprog, predpražnikov
- **KOKOS:** za izdelavo vrvastih preprog, predpražnikov

Slika 1 **Sisal**

Naravna vlakna – živalskega izvora

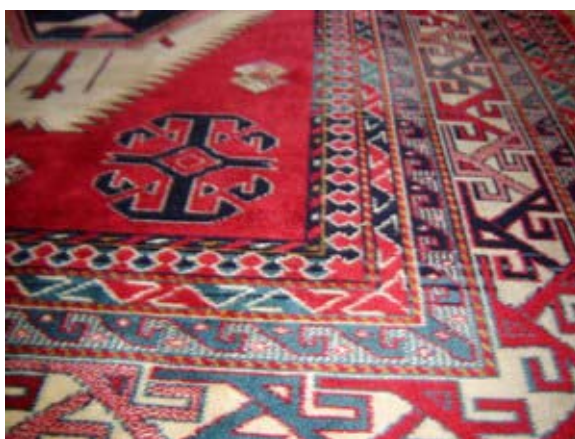
So beljakovinskega izvora, v plamenu gorijo počasi z značilnim vonjem po roževini. Hitro ugasnejo, ostanek je krhka, temno svetleča kroglica. So slabi prevodniki elektrike in toplote, se statično naelektrijo. Obstojna so proti kislinam, poškodujejo jih alkalije. Prav tako jih poškodujejo oksidacijska sredstva in sončna svetloba, ki povzroča spremembo barve – porumenitev.

- **VOLNA:** je občutljiva na mehansko delovanje (filcanje ali polstenje), insekte in na visoko temperaturo. Uporabljamo jo za tkanine, dekorativne izdelke, pohištveno blago, tapiserije, volnene preproge in talne obloge.

Slika 2 **Volna**

- **SVILA:** uporabljamo jo za tkanine, za drage stenske tapiserije in drage preproge

Slika 3 **Svila**

Sintetična vlakna

To so poliamidna vlakna, poliakrilnitrilna vlakna, poliesterna vlakna, polivinilkloridna vlakna, polipropilenska vlakna. Gorljivost je majhna, se talijo, so termoplastična, pri mehanskem delovanju nastane t.i. piling efekt. Odporna so proti čistilom organskega izvora, občutljiva so na UV žarke. Vsa so hidrofobna, odporna so proti mikroorganizmom in insektom, poškodujejo jih močne kislin.

- Poliamidna vlakna – PA (najlon, perlon) uporabljajo se za tapetniško blago, za preproge, za talne obloge
- Poliesterna vlakna – PES (diolen, trevira) za oblazinjeno pohištvo, za stenske in talne obloge
- Poliakrilnitrilna vlakna – PAC (malon, dralon) uporabljajo za izdelavo plišev, za oblazinjeno pohištvo, preproge in talne obloge
- Polivinilkloridna vlakna – PVC (vinyon) uporabljajo za preproge in talne obloge
- Polipropilenska vlakna – PP uporabljajo v preprogarski industriji, za pohištveno blago, za iglane talne obloge in preproge

Slika 4 Sintetika

METODE ČIŠČENJA TEKSTILNIH TALNIH OBLOG

Tekstilne talne obloge nastopajo v objektih večinoma kot mešanice iz naravnih in umetnih vlaken, lahko pa tudi kot samostojen material. Vzdrževalno oziroma dnevno čiščenje tepihov se izvaja s sesanjem ali krtačnim sesanjem (stepanjem). Krtačno sesanje je bistveno učinkovitejše, ker se umazanija bistveno boljše odstranjuje iz globokih delov tekstilnih oblog (medmicelarni prostori vlaken). Ravno tako kot sesanje naj se tudi odstranjevanje madežev opravlja dnevno. Madeži so namreč najbolj odstranljivi takoj po nastanku. Večina madežev se lahko odstrani enostavno z mlačno vodo (vodotopni madeži). Če pa so ti madeži organskega izvora, potrebujemo za odstranitev topilno sredstvo – odstranjevalec madežev (detaširanje, tamponiranje). Previdno je treba ravnati zlasti s sredstvi za odstranjevanje madežev, ki vsebujejo belila in topila. Pred uporabo vedno naredimo preizkus na neopaznem mestu.

OSNOVNO GENERALNO ČIŠČENJE TEKSTILNIH TALNIH OBLOG (tekstilije iz naravnih in umetnih vlaken)

Osnovno generalno čiščenje

Za osnovno generalno čiščenje tekstilnih talnih oblog uporabljamo tri metode čiščenja:

- metoda generalnega čiščenja z uporabo suhega čistilnega praška
- metoda šamponiranja
- metoda ekstrakcijskega čiščenja - izpiranja

Preden pričnemo z osnovnim čiščenjem je treba ugotoviti sestavo tekstilne obloge in koliko vode sploh smemo nanesti na oblogo brez nezaželenih posledic. Poleg tega je treba pohišstvo in njihove posamezne dele primerno zaščititi oziroma odstraniti (nevarnost nabrekanja pri lesu). Pred pričetkom čiščenja je treba obloge temeljito posesati z globinskim krtačnim sesalcem.

Metoda generalnega čiščenja z uporabo suhega čistilnega praška

Tekstilno oblogo popršimo z raztopino čistilnega sredstva in vode. Raztopina povzroči, da se umazanija loči od tekstilnih vlaken. Po površini posujemo prašek in ga enakomerno vtremo v tekstilno oblogo z valjčnim tekstilnim strojem. Prašek ima absorpcijsko delovanje in opravi nalogo transportiranja umazanije. S pomočjo suhega sesalca odstranimo umazanijo in prašek. Prednost metode je, da so tla takoj pohodna, ker so takoj suha. To je velika prednost tako v smislu ohranjanja materiala kot tudi ekonomičnosti.

Metoda šamponiranja

Peno se nanese na tekstilne obloge s pomočjo šamponirnega agregata in enokolutnega stroja. Pri tem se pri ustvarjanju pene z mehanskim delovanjem krtač povzroči odstranjevanje umazanije iz vlaken. Mehansko delovanje se z vtiranjem pene med vlakna še intenzivira. Mesta, ki jih ne dosežemo s strojem je treba šamponirati ročno. Šampon oziroma čistilno peno pustimo delovati na površini 30 minut. Ostanke pene in umazanije odsesamo z vodnim sesalcem ali ekstrahirnim strojem. V posodi za umazano vodo se lahko nabere večja količina pene, kar preprečimo z dodatkom protipenilnega sredstva. Dokler se tekstilna obloga popolnoma ne osuši, naj se po njej ne hodi. Po sušenju ostanke pene v obliki kristalčkov posesamo s krtačnim globinskim sesalcem. V primeru, da ostanki niso skrbno posesani lahko privede do hitrega ponovnega umazanja tekstilne obloge.

Metoda ekstrakcijskega čiščenja – izpiranja

S tem postopkom lahko dosežemo dobro globinsko delovanje. Raztopino ekstrakcijskega čistila in vode s pomočjo tlačne šobe razpršimo neposredno v globino tekstilne obloge in neposredno za tem posesamo s sesalno šobo, ki se nahaja le nekaj centimetrov za razpršilno šobo. Madeže predhodno obdelamo po tamponirni metodi. Ekstrakcijsko raztopino lahko na tekstilni oblogi ob hujšem zamazanju pustimo delovati dalj časa, če seveda obloga, ki jo čistimo, to dopušča. Delamo v obliki prekrivajočih se pasov, začnemo pa na mestu, ki je najbolj oddaljeno od vrat. V primerjavi s šamponiranjem in metodo suhega čiščenja ima ekstrahiranje nekatere prednosti:

- zelo malo ostankov čistila v tkanini
- manjša verjetnost hitrega ponovnega umazanja
- globinsko delovanje
- obdelajo se lahko tudi tepihi z dolgimi vlakni

OSNOVNO GENERALNO ČIŠČENJE TEKSTILNIH TALNIH OBLOG (tekstilije iz naravnih in umetnih vlaken)

Vsi trije postopki so povezani z določenim vlaženjem oblog, pri čemer sta suhi postopek in šamponiranje bolj suha postopka. Pri močnejšem močenju s čistilno raztopino (ekstrahiranje) lahko pride do določenih napak:

- nastanek obarvanja oziroma razbarvanja
- osnovni material iz naravnih vlaken (juta) se lahko skrči
- pri lepljenih tekstilnih talnih oblogah lahko lepilo popusti in nastanejo izbokline
- osnove, ki niso vodoodporne se lahko poškodujejo
- osnove s penasto oblogo – guma se le počasi suše

Tekstilne obloge morajo biti popolnoma suhe, da smemo hoditi po njih. Pri čiščenju ne smemo uporabljati prevročih čistilnih raztopin, ker so določena vlakna občutljiva na temperaturo. Uporabljamo kar se da pH neutralne izdelke.

Včasih se pojavljajo kritike, da se tekstilne obloge po generalnem čiščenju s šamponiranjem in ekstrahiranjem zopet hitreje umažejo. Vzrok za to je lahko na eni strani zaradi ostankov tenzidov, ki ostanejo med vlakni ali pa zaradi skritih ostankov umazanije, ki se nahajajo v globini tekstilne obloge. Pri sušenju se zaradi kapilarnega delovanja vlaken, substance ki povzročajo umazanijo, lahko zopet pojavijo na površini. Oba vzroka se da odpraviti z pazljivim in skrbnim delom oziroma čiščenjem. Veliko tekstilnih oblog – tepihov je že industrijsko obdelanih (apretiranih) z zaščito, ki umazaniji prepreči oprijem. Ta zaščita se pri generalnem čiščenju dejansko lahko izgubi in tekstilne obloge postanejo občutljivejše na umazanijo. Takšna zaščita se lahko izvede tudi že na vgrajenih oblogah.

NEGA TEKSTILNIH OBLOG IN TEPIHOV

Z uporabo apretirnega sredstva lahko tekstilne površine naredimo odbojne za umazanijo, vodo in olja. Tekočine le počasi prodirajo v globino in se jih lahko hitro odstrani z vpojno krpo. To naredimo tako, da po čiščenju tekstilne obloge površino obdelamo z apretirnim sredstvom. Površino popršimo z raztopino apretirnega sredstva in vode in pustimo da se površina popolnoma posuši.

ČISTILA

(za čiščenje tekstilnih talnih oblog)

Za čiščenje tekstilnih talnih oblog ne smemo uporabljati močnih agresivnih kemikalij (močnih kislin in baz), agresivnih topil, kakor tudi ne vroče vode.

Čistila za ekstrakcijo - morajo imeti dobro pralno, omakalno, emulgirno in dispergirno delovanje. Običajno jih sestavljajo neionski in anionski tenzidi (izopropanol, amini).

Čistila za šamponiranje - morajo imeti dobro omakalno in pralno delovanje. Običajno jih sestavljajo organsko površinsko aktivne čistilne substance (alkilsulfati, dietanolamini).

Odstranjevalci madežev - tamponiranje (v vodi netopni madeži) Običajno jih sestavljajo mešanice organskih topil (metil, izobutan, butanol, butildiglikolacetat).

Protipenilna sredstva - morajo imeti močno sposobnost uničevanje pene - antipenjenje (formaldehidi).

Suhi čistilni prah - mora imeti dobro omakalno čistilno in absorpcijsko delovanje (neionski in anionski delzidi, izopropanol).

FREKVENCA ČIŠČENJA

(tekstilnih talnih oblog)

Ohranitev videza nove tekstilne talne obloge zahteva pravilni pristop takoj po vgraditvi le te. Čiščenje in nega tekstilnih talnih oblog obsega štiri nivoje:

- A. dnevno čiščenje - nega
- B. vmesno čiščenje
- C. periodično osnovno generalno čiščenje
- D. sanacija - zamenjava poškodovanih mest

A. dnevno čiščenje - nega

Učinkovito sesanje s pravilno izbranimi sesalniki pomaga k ohranitvi tekstilnih vlaken in dejansko predstavlja najracionalnejši način vzdrževanja tekstilnih talnih oblog. K negi sodi sprotno odstranjevanje umazanije in madežev. Razlito tekočino in madeže je potrebno očistiti oziroma odstraniti čimprej. S tem preprečimo mehansko in kemično oprijemanje umazanije v medmicelarne prostore vlaken. Specialna čistila ob pravilni izbiri zagotavljajo učinkovito odstranjevanje umazanije in madežev na prijazen način za tekstilna vlakna. Madeže sproti odstranimo z metodo tamponiranja in ekstrakcijsko metodo čiščenja.

Pogostost čiščenja: dnevno

B. vmesno čiščenje

S tovrstnim čiščenjem preprečimo, da se nivo čistoče tekstilnih talnih oblog ne spusti pod še sprejemljivo raven. Obdelava s suho peno, izdelano s pomočjo penilnega agregata, predvsem osveži vrhnji del tekstilnih talnih oblog ter mehansko loči umazanijo od vlaken in jo dvigne na površino obloge. Po osušitvi (približno po eni uri) se umazanija sprijeta s kristali pene enostavno odsesa z globinskim sesalnikom.

Pogostost čiščenja: vsake 3 do 4 mesece.

C. periodično osnovno generalno čiščenje

Talne obloge je potrebno globinsko očistiti. S tem se učinkovito odstrani umazanija, ki je prodrla do primarne osnove obloge. Tako imenovana ekstrakcijska metoda predstavlja najbolj učinkovit način globinskega čiščenja. Na predhodno temeljito posesano tekstilno talno oblogo nanese raztopino čistila in vode in temeljito izperemo tekstilno oblogo do popolne čistoče. Običajno so ekstrakcijska čistila ekološko prijazna za tekstilna vlakna in imajo antisoling efekt.

Pogostost čiščenja: 1x do 2x letno.

D. sanacija - zamenjava poškodovanih mest

Vsa poškodovana mesta in poškodbe na tekstilni oblog moramo sprotno sanirati - zamenjati.